

Programa a fost aprobată prin Ordin al Ministrului Educației nr. 4686 / 05.08.2003
(Anexa 5).

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE REVIZUITE

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CLASELE A II-A

București, 2003

INTRODUCERE

Debutul școlarității la 6 ani a determinat reconfigurarea demersului didactic din perspective multiple: la nivelul curriculum-ului școlar, al gestiunii activității de învățare și de predare și, nu în ultimul rând, al evaluării.

În situația curriculum-ului școlar pentru Aria curriculară *Limbă și comunicare* a fost necesară operarea unor schimbări la nivelul obiectivelor de referință pentru clasa I și a II-a în vederea *relaxării ritmului de lucru*, în special la clasa I, și a realizării *individualizării* demersului didactic, astfel încât să existe soluții profesioniste pentru nevoile de școlarizare impuse de diferențele de vârstă cronologică, dar și de diferențele de dezvoltare psihologică și emoțională a elevilor. Modificărilor realizate în cadrul obiectivelor de referință li s-au adăugat altele la nivelul activităților de învățare și al conținuturilor, dictate de aceleași necesități constitutive. Toate acestea determină, în mod firesc, anumite schimbări și în ceea ce privește metodologia construirii parcursului didactic, fără de care nu vom obține rezultatele dorite. Semnalăm, în cele ce urmează, câteva aspecte ale acestor schimbări.

Obiectivele de referință au fost astfel reformulate încât să creeze o hartă echilibrată a ceea ce înseamnă competență de comunicare la această vârstă. De asemenea, practicile didactice au dovedit că este necesar să accentuăm asupra elementelor de interacțiune în grup, de cooperare, mai curând (aparent) decât asupra achiziției de noi cunoștințe în plan lingvistic: de exemplu, producerea unor enunțuri corecte și operațiile de silabisire necesare percepției sunetelor vor fi integrate în context și nu vor fi abordate ca operații necesare în sine.

Activitățile de învățare au fost selectate astfel încât să fie de tip productiv și să ofere o motivație intrinsecă pentru învățare, să aibă un sens pentru copil, altfel acestea vor fi consumatoare de timp iar rezultatele vor fi de suprafață. Acestea au un statut orientativ, Învățătorul nu este obligat să le parcurgă pe toate sau poate folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivului propus.

În cadrul conținuturilor învățării a fost redus numărul de cuvinte pe care elevii mici ar trebui să le poată citi, respectiv, scrie la sfârșitul fiecărui an școlar, deoarece capacitatea acestora de concentrare asupra sensului enunțurilor este limitată la această vârstă. (De asemenea, copiii nu trebuie solicitați să scrie după dictare sau să copieze texte atât în cadrul ariei *Limbă și comunicare* în cadrul altor arii curriculare). Conținuturile referitoare la compunerea de texte au fost recomandate pentru clasa a III-a, datorită gradului de dificultate pe care îl presupun

Schimbările făcute în cadrul Ariei *Limbă și comunicare* vor fi susținute prin introducerea unor strategii cât mai diverse de predare/învățare, de o nouă modalitate de organizare a timpului școlar pe activități monodisciplinare și transdisciplinare și de utilizarea unor instrumente adecvate de evaluare.

I. OBIECTIVE CADRU

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral
2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală
3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris (citirea/lectura)
4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ¹ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
<i>La sfârșitul clasei a II-a elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a II-a se recomandă următoarele activități:</i>
1.1. să desprindă informații de detaliu dintr-un mesaj ascultat	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a elementelor semnificative ale unui mesaj ascultat prin apelare la diferite modalități de redare a mesajului, altele decât cuvântul; - activități în grup de confirmare, reprezentare a mesajului audiat, selectarea și ordonarea unor ilustrații legate de mesajul ascultat; - ordonarea temporală a secvențelor unui mesaj oral; exerciții de identificare a cuvintelor, sensului expresiilor care împiedică înțelegerea mesajului audiat;
1.2. să distingă sensul cuvintelor într-un enunț	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții joc de tipul: „La ce folosește”, „Ce poți face cu ...?” - exerciții de sesizare a înlocuirii a unor cuvinte cu altele cu sens asemănător/opus; - exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la context;
1.3. să sesizeze intuitiv structurile corecte sau incorecte dintr-un enunț oral	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a greșelilor de exprimare; - exerciții de realizare a acordului dintre subiect și predicat, dintre substantiv și adjectiv (fără a se menționa terminologia gramaticală);
1.4. să semnaleze prin replici adecvate înțelegerea mesajului interlocutorului	<ul style="list-style-type: none"> - dialoguri: învățător-elev; elev-elev; elev-elevi pe teme familiare copilului; - conversații în grup pe teme cunoscute; - exerciții de completare a unor mesaje orale scurte, pentru obținerea mai multor informații în cadrul grupurilor; - exerciții de percepție fonetică a intonației propoziției;
1.5. să manifeste interes față de mesajul partenerului de dialog	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare a unor secvențe dialogate pentru identificarea vorbitorului și a mesajului transmis de acesta; - jocuri de rol: „emițător-receptor” vizând formarea comportamentului de ascultător; - exerciții de semnalare a greșelilor de exprimare ale partenerului de dialog; - jocuri de mimă; - exerciții de identificare a unor obiecte/ființe prin descoperirea caracteristicilor acestora pe baza unor întrebări și răspunsuri; - activități în grup de identificare a unor situații de comunicare (mesajul, contextul, personajele).

¹ Obiectivele de referință pentru clasa a II-a se bazează pe obiectivele de referință pentru clasa I, pe care le integrează și le dezvoltă.

2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
<i>La sfârșitul clasei a II-a elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a II-a se recomandă următoarele activități:</i>
2.1. să îmbine enunțuri într-un mesaj propriu	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de construire a unor enunțuri pe baza unui set de cuvinte date și/sau unui șir de întrebări;- exerciții de dezvoltare a unor enunțuri;- exerciții de construire a unor scurte texte orale, pe baza suportului vizual (ilustrații, benzi desenate, șir de ilustrații);- exerciții de prezentare a unor obiecte;- jocuri de rol; dramatizări;
2.2. să pronunțe clar și corect enunțuri	<ul style="list-style-type: none">- exerciții și jocuri de dicție, frământări de limbă;- recitări, dramatizări;- exerciții de reglare a intonației, a vitezei proprii de a vorbi;- jocuri: „Telefonul fără fir”;- exerciții de transformare, completare a unor enunțuri după modele date;- exerciții de antonimie, sinonimie;- exerciții de schimbare a topicii propoziției, cu sau fără schimbarea înțelesului mesajului transmis;
2.3. să redea prin cuvinte proprii, cu sprijin, un paragraf/fragment dintr-un text citit	<ul style="list-style-type: none">- întrebări și răspunsuri referitoare la paragraful/fragmentul citit;- povestirea unui fragment/paragraf cu sprijin (din partea învățătorului, colegilor);- exprimarea propriei păreri în legătură cu întâmplări, personaje dintr-un text citit;- desprinderea și formularea orală a mesajului (învățăturii) unui text citit;
2.4. să-și adapteze vorbirea în funcție de partenerul de dialog	<ul style="list-style-type: none">- antrenament de utilizare a unor formule de inițiere, <i>*menținere</i> și încheiere a unui dialog cu persoane diferite;- exerciții de comunicare orală; jocuri de rol de tipul emițător-receptor pentru exprimarea actelor de vorbire;- discuții în grup pe marginea unui enunț ascultat;- exerciții de selecție, din mai multe variante, a intervenției proprii adecvate situației de comunicare;- exerciții de folosire a intonației potrivite în funcție de context și de partenerul de dialog;- jocuri de rol: „La doctor”, „În parc ...”, „La bibliotecă”;- exerciții de identificare a unor obiecte/ființe prin descoperirea caracteristicilor acestora pe baza unor întrebări și răspunsuri;
2.5. să manifeste o atitudine degajată în comunicarea orală cu persoane cunoscute	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de inițiere, de <i>*menținere</i> și încheiere a unui dialog;- discuții în perechi și în grup pe teme cunoscute (libere sau dirijate de învățător);- simulări și joc de rol.

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris (citirea / lectura)

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
<i>La sfârșitul clasei a II-a elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a II-a se recomandă următoarele activități:</i>
3.1. să identifice elemente de bază ale organizării textului în pagină	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de observare dirijată și de identificare a titlului, a autorului, a textului propriu-zis;- exerciții variate de citire (Joc: „Găsește și citește”), citire selectivă în funcție de diferite repere: alineatul, linia de dialog);- exerciții de decodare a unor informații din manual (vignete, cuprinsul etc.);- exerciții de recunoaștere a alineatelor;- exerciții de sesizare a așezării în pagină a textului în raport cu ilustrația;- exerciții de identificare și de analizare a imaginilor aferente textului scris etc.;
3.2. să desprindă informații esențiale dintr-un text citit	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de citire conștientă a unor texte date prin formulări de răspunsuri la întrebările puse;- completarea de enunțuri în legătură cu un text citit;- exerciții de recunoaștere a textelor, personajelor prin citirea unor fragmente, paragrafe dintr-un text citit;- exerciții de identificare și de relatare, într-o succesiune logică, a întâmplărilor prezentate într-un text narativ;- exerciții de recunoaștere a personajelor din anumite texte narative etc.;- ilustrarea prin desen a unui text citit;- exerciții de explicare a folosirii liniei de dialog, virgulei în vocativ, două puncte (fără teoretizări);
3.3. să citească fluent, corect și expresiv un text cunoscut de mică întindere	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de intonare corectă a propozițiilor enunțiative, exclamative și interogative (fără menționarea terminologiei);- activități în perechi: Joc. Eu citesc, eu observ; Tu citește, eu observ;- exerciții de citire pe roluri;- exerciții de citire a unui text cunoscut, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație;- exerciții de recitare de poezii etc.;
3.4. să citească în ritm propriu un text nou de mică întindere	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de citire “la prima vedere”, în gând și cu voce tare, șoptit etc.;- exerciții de citire în lanț;
3.5. să manifeste interes pentru lectură	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de inițiere în scopul citirii unor cărți din literatura pentru copii;- joc: Recunoaște personajul, recunoaște autorul;- șezători, ghicitori;- recitarea unor poezii;- vizitarea bibliotecii școlii;- crearea de povești din amestecul a două sau mai multe povești cunoscute (activități în grup); schimbarea finalului;- gruparea personajelor asemănătoare din mai multe povești (activități în grup);- povestirea textelor citite etc.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

Obiective de referință <i>La sfârșitul clasei a II-a elevul va fi capabil:</i>	Exemple de activități de învățare <i>Pe parcursul clasei a II-a se recomandă următoarele activități:</i>
4.1. să scrie corect litere, silabe, cuvinte, enunțuri	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de scriere a literelor, silabelor, cuvintelor și propozițiilor;- exerciții de autocorectare a literelor, silabelor, cuvintelor scrise prin comparare cu un model;- exerciții de descriere a literelor, silabelor, cuvintelor și propozițiilor;- exerciții de completare a silabelor, cuvintelor, propozițiilor;- copiere, transcriere;- exerciții de punere în corespondență – imagine-cuvânt; cuvânt-imagine;- exerciții de scriere a cuvintelor într-o/ într-un; <u>dintr-o/ dintr-un</u> etc.; a cuvintelor cu <u>mp</u> și <u>mb</u>;
4.2. să redacteze texte scurte pe baza unui suport vizual și a unui șir de întrebări	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de analizare corectă a imaginilor;- exerciții de transformare a propozițiilor simple în propoziții dezvoltate (fără referire la terminologie);- exerciții de dezvoltare a unor enunțuri;- formulări de răspunsuri și de întrebări;- exerciții de redactare a unor texte de mică întindere pe baza unui suport vizual și a unui șir de întrebări;- exerciții de redactare de bilete în diverse scopuri (de informare, de solicitare, de mulțumire) etc.;
4.3. să utilizeze sensul cuvintelor noi în enunțuri proprii	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de sinonimie, antonimie (fără terminologie);- exerciții de completare a enunțurilor;- exerciții de înlocuire a unor cuvinte în enunțuri date în scopul păstrării sau schimbării mesajului transmis;- exerciții de integrare în enunțuri proprii a cuvintelor necunoscute (nou învățate);- exerciții de punere în corespondență a cuvintelor cu sinonime/antonime;
4.4. să scrie corect, lizibil și îngrijit texte	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de scriere, copiere, transcriere a textelor,- exerciții de încadrare pe spațiu și în pagină;- exerciții de scriere caligrafică; exerciții de apreciere corectă a spațiului dintre cuvinte;
4.5. să utilizeze convenții ale limbajului scris (semnul de exclamare, linia de dialog, virgula, două puncte)	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de explicare a folosirii unor convenții grafice (fără terminologie): linia de dialog, virgulei în situația substantivelor în vocativ, două puncte etc.;- exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un text;- exerciții de copiere a unor texte ce conțin semnele de punctuație;- scrierea după dictare a unor propoziții și texte;- redactarea de enunțuri, texte scurte care să conțină semnele de punctuație;
4.6. să manifeste interes pentru redactarea corectă și îngrijită a textului	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de analiză și apreciere a lucrărilor;- exerciții de autoevaluare și de autocorectare a textelor transcrise pe baza unor criterii date sau propuse de elevi;- exerciții de redactare / elaborare individuală / în grup a unor lucrări de interes școlar (orarul, programul zilnic etc.) sau de evidențiere a unor momente importante ale colectivului.

B. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. Formarea capacității de lectură/citire

- Cartea (actualizare: cuprinsul unei cărți). **Așezarea textului în pagină².**
- Alfabetul (actualizare).
- Textul. Titlul. Autorul.
- Textul literar.
- Textul narativ (fără terminologie).

⇒ Recunoașterea personajelor. Povestirea orală a unui text narativ. **Delimitarea textului în fragmente logice.*

**Textul liric: poezii cu tematică diversă*

Tematica textelor trebuie să reflecte universul copilăriei și valorile proprii acestuia. Autorii de manuale pot utiliza texte literare, în proză sau în versuri, precum și texte non-literare, de mică întindere, până la 120 de cuvinte. Aceștia vor avea libertatea de a decide cu privire la: structurarea și dispunerea în manual a unităților de conținut din programă; tratarea didactică originală a noțiunilor din programă. Studiarea textului literar trebuie să aibă în vedere citirea corectă, fluentă și expresivă a acestuia, explicarea cuvintelor și rezolvarea problemelor de vocabular.

2. Formarea capacității de comunicare

- Comunicarea orală

Componentele comunicării dialogate (actualizare, fără teoretizări).

Formularea mesajului (aplicativ, fără teoretizări).

⇒ Propoziția. Intonarea propozițiilor enunțiative și interogative (actualizare). **Intonarea propoziției exclamative.**

⇒ Dialogul – convorbirea între două sau mai multe persoane (actualizare). Construirea de dialoguri în situații concrete (în familie, la școală, în mijloacele de transport în comun etc.).

⇒ Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele schimburi verbale:

- inițierea, **menținerea* sau încheierea unui schimb verbal;
- identificarea unei persoane sau a unui obiect;
- formularea unor întrebări și a unor răspunsuri;
- oferirea unor informații despre identitatea proprie sau despre identitatea persoanelor cunoscute;
- povestirea unor fapte și întâmplări, după benzi desenate sau după ilustrații;
- exprimarea propriei păreri în legătură cu un fapt.

- Comunicarea scrisă

Procesul scrierii

⇒ Scrierea de mână și prezentarea textului. Scrierea caligrafică. Așezarea corectă în pagina de caiet: **plasarea titlului, folosirea alineatelor**, respectarea spațiului dintre cuvinte.

⇒ Ortografia. Scrierea corectă a cuvintelor. **Scrierea corectă a cuvintelor care conțin consoana “m” înainte de “p” sau “b”.** Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere: ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi. **Scrierea corectă a cuvintelor care conțin diftongii oa, ea, ia, ie, ua și uă (fără terminologie).** Scrierea corectă a cuvintelor care conțin literele “â” și “î” (fără cuvintele derivate cu prefixe de la cuvinte care încep cu “î”) și a cuvintelor care conțin litera “x”. **Scrierea corectă a cuvintelor într-o/într-un și dintr-o/ dintr-un (fără terminologie).**

⇒ Punctuația. Semnele de punctuație: punctul, semnul întrebării, **semnul exclamării, linia de dialog, două puncte, virgula** (numai în cazul substantivelor în vocativ și în enumerare).

Textele pentru dictare vor conține cel mult trei linii de dialog (aproximativ 30 de cuvinte).

² Ceea ce apare cu scris îngroșat reprezintă o noțiune nouă.

Contexte de realizare

- ⇒ Scrierea funcțională (cu scop practic, informativ). **Copieri/transcrieri de texte** (aproximativ 50 de cuvinte). Dictări. **Biletul**.
- ⇒ **Scrierea imaginativă. Alcătuirea unor scurte texte (3-7 enunțuri) pe baza unui suport vizual (imagini, benzi desenate) sau a unui șir de întrebări.**

3. *Elemente de construcție a comunicării*

- **Lexicul**

Cuvântul – grup de sunete asociat cu un înțeles. **Cuvintele cu sens asemănător. Cuvintele cu sens opus.**

- **Noțiuni de fonetică**

Sunetul și litera – corespondența dintre ele. **Vocalele și consoanele.** Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe – despărțire la capăt de rând. Alfabetul - actualizare.

Pentru familiarizarea elevilor cu silaba se vor folosi pentru exemplificare numai cuvinte care nu conțin diftongi, triftongi și semivocale.